

Anlatıcının Macerası

Adventure of The Narrator

Özlem KALE*

Öz

Kurmaca metinlerde yazar, anlatıcı, başkahraman belirgin olmayabilir, iç içe geçebilir ve zaman zaman birbirine karışabilir. Anlatıda "kimin konuştuğu ve kimin gördüğü" önemlidir. Bu çalışmada "anlatıcı" kavramı irdelenerek "anlatıcı türleri; anlatıcının, öykü kahramanları ve yazarıyla ilişkisi" üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda yazar, anlatıcı ve kahraman kavramları arasındaki farklar tespit edilerek anlatıcının kim olduğunun, bakış açısının ve işlevinin belirlenmesine çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anlatı, kurmaca, anlatıcı, anlatı kahramanları, başkahraman, yazar, odaklayım.

Abstract

In fictional texts the narrator, the writer or the protagonist may not be so prominent, may intermingle and sometimes may intermix. In the narrative, "who spoke and who saw it" are very important. In this study, the concept of "narrator" will be examined and "narrator types, narrative story heroes and relation with author" will be emphasized. In this context, the differences between the concepts will be determined by identifying who the narrator is and specifying what his point of view and function is.

Key words: Narration, fiction, narrator, narrative heroes, the protagonist, writer, focal point.

Kim Yazar? Kim Görür? Kim Söyler?

Yazar, seçtiği bir konu hakkında dile getirmek istediklerini aklında tasarlar. Bu tasarım içinde sıraya dizdiği olayların bütünü "kurmaca" olarak adlandırılır. Kurmacada anlatılacak olayların, bir anlatıcı tarafından ifade edilmesine "öyküleme" denir. Kişi, zaman, uzam öğelerini içeren ve kurmaca ile öykülemenin birleşiminden

* Yrd. Doç. Dr., Nişantaşı Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi.
(ozlem.o.kale@gmail.com)

oluşan metinlere ise “anlatı” denir. Aradaki fark bir örnekle açıklanabilir: “Kral öldü ve sonra kraliçe öldü” cümlesi, olayları kronolojik sıraya dizdiği için öykülemedir. “Kral öldü ve sonra üzüntüsünden kraliçe de öldü” cümlesi ise olayları nedensel olarak birbirine bağlaması sebebiyle bir anlatıdır.¹ Anlatıdaki olaylar, kısmen veya tamamen kurmaca olabilir. Metinde sunulan gerçeklik, “dış dünya gerçekliğinin yazar tarafından yeniden yorumlanmasıdır”.² Yazar bazen gerçeklik izlenimini kuvvetlendirmek için gerçek dünyadaki kişi, mekân, nesne vb. öğelere göndermelerde bulunabilir. Yazarın seçtiği bu öğeler “gönderge” olarak adlandırılır. Göndergeler, “kişileştirme, zamansallaştırma ve uzamsallaştırma” olarak okuyucunun karşısına çıkar.³

Bir anlatı düzenlemek için yazar önce kurgusunu yapar. Sonra kurmacaya bir üslûp katarak onu öyküleştirir. Çeşitli anlatım teknikleri, tasvirler, diyaloglar, zamanda sıçramalar ve yorumlarla anlatıyı zenginleştirir. Yazar, öyküsünü bir “anlatıcı” vasıtasıyla anlatır. Bir anlatıda okuru anlatıcıya götüren kimin konuştuğu, bakış açısına (odaklayım) götürense kimin gördüğüdür. Anlatı içinde farklı bakış açıları görülebilir. Anlatıdaki sesle, anlatının perspektifini birbirinden ayırmak gerekir. Anlatı perspektifi, anlatıcının benimsediği bakış açısıdır; Genette bunun için “odaklanma” terimini kullanır. Bu durumda olayların, kahramanların, varlık ve nesnelerin ifade edilmiş tarzı, bunları algılayan kişinin bakış açısına göre değişir: Sıfır odaklayım, dış odaklayım ve iç odaklayım olmak üzere üç tür odaklayım vardır.⁴

“Sıfır odaklayımda”⁵ (sınırsız bakış açısı) anlatıcı her zaman, her yerdedir. Üçüncü tekil kişi adlı “o” kullanılır. “O” adlı, olayların dışında, onları yorumlayan ve aktaran bir “ses”ten ibarettir. Olayların dışında yer alan bu tür anlatıcıya “dış öyküsel anlatıcı” adı verilmektedir. Sıfır odaklanmada anlatıcı, karakterlerden daha çok şey bilir. Örneğin “Herkes genç adamın mutlu olduğunu sanıyordu; ancak içi cam kırıklarıyla doluydu” cümlesinde, her şeyi bilen sıfır odaklayım ve olayların dışında kalan dış öyküsel anlatıcı söz konusudur.

“Dış odaklayımda”⁶ olaylar ve varlıklar, dışarıdan birinin gözlemleyebildiği kadarıyla, tarafsız bir şekilde anlatılır. Anlatıcı, kahramanından daha az bilen, olayların dışında bir gözlemcidir. Anlatıcı, karakterlerin eylemlerini takip eder, ancak düşüncelerini bilemez. Bu bakış açısı, okurda ileriye dönük bir gerilim ve beklenti yaratması nedeniyle romanların başında sıklıkla kullanılır. Örneğin “Genç adam mutlu görünüyordu” cümlesinde gözlemine dile getiren ancak kahramanın sadece “görünüşü” ile ilgili hüküm verip içinden geçenleri bilemeyen bir anlatıcı söz konusudur. Bu anlatı, dış odaklayımla anlatılmıştır.

“İç odaklayımda”⁷ (sınırlı bakış açısı) anlatıcı, öyküdeki her şeyi bir kahramanın gözünden ve bakış açısından anlatır; odak noktasındaki karakter kadar bilgi sahibidir. Üçüncü tekil kişi adlı kullanılır. Anlatıcı, anlatı kahramanlarından biriye “ben” adlı kullanılır. Örneğin “Dışarıdan bakıldığında mutlu görüldüğümünden emindim; ancak içim cam kırıklarıyla doluydu” cümlesinde, anlatı kahramanı içinden geçenleri ben

1 Murat Gülsoy (2016). Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık, İstanbul: Can Yayınları, s. 34.

2 Ayşe Eziler, Zeynel Kiran (2007). Yazınsal Okuma Süreçleri, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, s. 45.

3 Kubilay Aktulum (2011). Metinlerarasılık, Göstergelerarasılık, İstanbul: Kangru Yayınları, s. 67.

4 Gerard Genette (2011). Anlatının Söylemi, Çev.: Ferit Burak Aydar, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, S. 78.

5 Ayşe Eziler, Zeynel Kiran (2007). Age., s. 39.

6 Ayşe Eziler, Zeynel Kiran (2007). Age., s. 41.

7 Ayşe Eziler, Zeynel Kiran (2007). Age., s. 43.

öyküsel anlatıcıyla iç odaklayımda aktarır. “Mutlu göründüğünü tahmin ediyordu; ancak içi cam kırıklarıyla doluydu” cümlesinde ise dış öyküsel anlatıcıyla içi odaklayımda dile getirilen bir anlatı söz konusudur.

Yazar, anlatının metnini düzenleyen, dış dünyaya ait gerçek bir kişidir. Anlatıcı ise anlatıdaki olayları aktaran, yazar tarafından yaratılan ve sadece metin içinde yaşayan bir varlıktır. Anlatıda odaklayım (kimin gördüğü) kadar hangi tür anlatıcı (kimin konuştuğu) kullanıldığı da önemlidir. Anlatma esasına dayalı metinlerin katılımcılarının belki de en önemlisi olan anlatıcı, kurgu dünyası içerisinde çeşitli formlarda ortaya çıkar ve bu metinlerin sistematik analizi için anlatıcının tespit edilmesi önemlidir.⁸

Sadece bir gözlemci olarak anlatıda bulunan, kahramanların başından geçenleri gördüğü ve duyduğu kadarıyla aktaran anlatıcı türü “anlatıcı-gözlemci” diye adlandırılır. Olayların dışında olması nedeniyle bu tür anlatıcıya “dış öyküsel anlatıcı” da denir. Örneğin “Genç adam yaşadığı acı tecrübelerin ağırlığını omuzlarında taşıyormuşçasına bitkin görünüyordu” cümlesinde, olayların dışında kalan anlatıcının üçüncü tekil kişi adıyla gözlemlerini aktardığı bir anlatı yapısı.

Diğer bir anlatıcı türü olan “iç öyküsel anlatıcı” az da olsa hikâyedeki olaylara karışır ve ikinci dereceden bir kahramandır. Kahramanları etkileme özelliğiyle dış öyküsel anlatıcıdan ayrılır. Örneğin “Bu olaydan sonra, onun düşlerindeki aşkı bulduğuna nasıl inandığını merak ettim; ancak sormayı göze alamadığım için bana verdiği ayrıntılarla yetinmek zorunda kaldım” cümlesindeki anlatıcı her şeye vâkıf olmayan, ikinci dereceden bir kahramandır.

Anlatıcı ile başkahramanın aynı kişi olduğu anlatıcı türü ise “ben öyküsel anlatıcı”dır. Örneğin “Başımdan çok acı tecrübeler geçti” cümlesinde, ben öyküsel anlatıcı söz konusudur.

Anlatı kahramanlarıyla anlatıcının ilişkisinin yanı sıra yazar ve anlatıcının ilişkisi üzerinde durmak da konunun anlaşılması bakımından faydalıdır. “Yazar ile anlatıcının örtüşmesi” durumunda anlatıcı, birinci kişi adını kullanarak öykülemenin sorumluluğunu üstlenir.⁹ Bazen öykülemenin sorumluluğunu üzerine alan anlatıcı açık bir biçimde yazara göndermede bulunur. Örneğin, “Öğrencim hikâyesini gözyaşları içinde bana anlattı: Babası kalp krizi geçirmiş; ancak annesi durumu tam kavrayamadığından onu hastaneye götürmekte gecikmiş. Adam, ölümün kıyasından dönmüş. Onu çok iyi anlıyordum; aynı şey benim başıma da gelmişti...” cümlelerinde, öyküleyen, betimleyen ve anlatan aynı kişidir, yani yazardır. Deneme tarzındaki yazılarda da “yazar-anlatıcı” söz konusudur. Anlatıcı ile yazarın iç içe geçtiği durumlarda onlara ait özelliklerin gerçek dünyaya mı yoksa kurmacaya mı ait olduğu anlaşılabilir.¹⁰

Bazı anlatılarda okur, anlatıcının ne zaman gerçek yazarı ne zaman kurmaca yazarı temsil ettiğini anlayamayabilir. Bu, “yazar ile anlatıcının birbirine karışması” durumudur. Yazar ile anlatıcı birbirine yaklaşabilir ve benzerlik gösterebilirler. Böyle

⁸Yavuz Demir (2002). İlk Dönem Türk Hikâyelerinde Anlatıcılar Tipolojisi, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 14.

⁹Sevim Gözcü (2004). Ayaşlı ile Kiracıları'nda Anlatıcı Sorunsalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

¹⁰Tahsin Yücel (1991). Göstergibilim, Dilbilim ve Türkçe, İstanbul: Dil Derneği Yayınları, s.106-111.

hallerde anlatının bir kısmı dış gerçekliğe (zaman, mekân vb...) bir kısmı da kurmacaya aittir. Örneğin "1879 Fransız İhtilâli sırasında Bastille'de ilk taşları sökenlerden biri de bendim" cümlesinde zaman ve mekân dış gerçekliğe ait olsa da "ilk taşı söken" anlatıcı-kahraman, kurmacanın bir parçasıdır.

"Yazar ile anlatıcının farklılaşması" durumunda yazar ile anlatıcı arasında hiçbir benzerlik yoktur; varsa bile okurun fark edeceği düzeyde değildir. Buradaki "ben" tamamen kurmacadır. Kurmaca anlatıcı ile yazarın kimliği hiçbir zaman, hiçbir şekilde çakışmaz. Örneğin "Sevgilimden ayrıldım, mutsuzdum. İçimde 'bir daha mutlu olamayacaksın' diye haykıran bir ses vardı. Bir daha âşık olabileceğimi düşünmüyordum çünkü" anlatısında, bunu kurgulayan yazarla "sevgilimden ayrıldım" diyen ben öyküsel kahraman birbirinden farklıdır.¹¹

Anlatı Kahramanları, Anlatıcının İşlevleri, Yazarın Konumu

Anlatı kahramanları, yazarın yarattığı dilsel varlıklardır ve anlatı içinde yaşarlar. Kahramanlar bazı özelliklerini, yazarın dış dünyadan seçtiği gerçek kişilerden alırlar ve bu sayede okur karşısında ruh kazanırlar. Yazar, kahramana öncelikle bir ad, yaş, fiziksel ve ruhsal özellikler verir. Daha sonra bunlara dilsel özellikler, toplumsal konum, ahlakî ve kültürel değerler de ilave ederek kahramana bir kimlik, gerçeklik ve derinlik kazandırır. Gerard Genette, *Narrative Discourse* (Anlatı Söylemi) adlı kitabında, bir metin oluşturulurken onun sözel sunumuyla ilgili teknik tercihlerin yapıldığını ve belirli bir anlatı kipinin yaratıldığını söyler. Genette'e göre bir anlatı -ne kadar gerçekçi olursa olsun- aslında gerçekliği taklit edemez; ancak bir anlatıcıdan doğan kurgusal bir dil edimi yaratır. Anlatı, gerçek ya da kurgusal bir öyküyü temsil etmez; onu dil vasıtasıyla ifade eder. Kısaca anlatıda taklide yer yoktur. Böylece Genette, iki temel anlatı kipi olan "diegesis (anlatma) ve mimesis (taklit)"ten sadece diegesisin çeşitli dereceleri olduğunu savunur. Bu dereceler de anlatıcının anlatıya az ya da çok dahil olmasına ve anlatı edimine az ya da çok yer verilmesine göre değişir. Bununla birlikte Genette, hiçbir durumda anlatıcının tamamen yok olmadığını vurgular.¹²

Anlatıcı ile öykü arasındaki mesafe, bir anlatıdaki kesinlik derecesinin ve iletilen bilginin doğruluğunun belirlenmesine yardım eder. Karakterin sözleri ve eylemlerinin bir olay gibi anlatıldığı söylem tipinde bu mesafe fazladır. Örneğin bir roman kahramanı, annesiyle olan diyalogu aynen aktarmak yerine "Anneme, okulu bırakmak niyetinde olduğumu bildirdim" ya da "Anneme, okulu bırakacağımı söyledim" diyorsa bu tip söylem söz konusudur. Burada okuyucu, karakter ile annesi arasındaki diyalogu bilmez ama anlatıcının varlığını hisseder. "Annemi bulmaya gittim: Okulu kesinlikle bırakmalıydım" söyleminde ikinci cümle, bunu söyleyen kişinin annesini ararken aklından geçen düşünceleri belirtiyor olabilir veya okulu bırakma koşulunun, annesini bulmasıyla bağlantılı olduğunu ifade edebilir. Bu söylem türünde anlatıcı, karakterin sözlerini üstlenir ya da tercihe bağlı olarak karakter, anlatıcının sesiyle konuşur. Böylece karakterin sözleriyle anlatıcının sözleri birbirine karışabilir. "Okulu kesinlikle bırakmak istiyorum" dedim" söylemindeyse anlatıcı silinir ve onun yerine karakter(ler) geçer.

¹¹ Ayşe Kıran (1981). "Dilbilim Yazın İlişkilerinde Yazınsal Göstergibilimin Yeri", FDE Dergisi, Ankara: H.Ü. Yayınları, C.:II,S.:8, s.99-115.

¹² Gerard Genette (1973). *Age.*, s. 13.

Bu noktada anlatıcının işlevlerinden bahsetmek yerinde olacaktır. Anlatıcının “anlatma, yönlendirme, bildiri, doğrulama ve ideolojik” işlevleri vardır. Temel bir işlev olan “anlatma” her anlatıda anlatıcı tarafından yerine getirilir. Anlatıcı, metniyle ilgili yorum yapmak isterse öyküyü yarıda keserek “yönlendirme” işlevini kullanabilir. Anlatıcı, okuyucuya hitap ederek onunla ilişki kurar ve “bildiri” görevini üstlenir. Anlatıcı, olayların ve bilgi kaynaklarının güvenilir olduğunu onaylarsa öyküyü “doğrulmuş” olur. Anlatıcı, bilgi vermek ya da bilgece yorumlar yapmak için öyküyü keserse “ideolojik işlev” taşır.¹³

Hasan Ali Toptaş, kendi romanından yola çıkarak anlatıcının konumu ve işlevini şöyle anlatır:

“Bir gölge gibi masaya doğru yeniden yürüyen kişi, anlatıcıydı hiç kuşkusuz ve ben yolculuğun başında, yaşadıklarımı yazıyor gibiydim. Farkına varmadan, kendi hareketlerimi ve ruh halimi romanın anlatıcısına yüklemiştim. Tabii, bu durumu romanın genel yapısı içinde temellendirmem, tamamen anlatıcıya ait kılmam gerekiyordu. Derken, Haydar belirdi anlatıcının karşısında. Hiç hesapta yokken onun böyle ortaya çıkivermesi, benimle birlikte kaleme sarılan bilinçaltımın işiydi aslında; çünkü Haydar'ı hayatımın bir döneminde tanımıştım. Sokaklarda gezinip duran iriyarı bir deliydi ve tıpkı romandaki gibi tuhaf hareketler yapardı. Romanda da yaptı o hareketleri. Sonra, durup dururken, ‘kaçın yağmur yağacak’ diye üç kez bağırdı. O böyle bağırdığında, onun ağzından çıkan yağmur kelimesinin romanın kaderini değiştireceğinin farkında değildim. Oysa roman belli bir mecraya doğru akmaya başlamıştı. Başka bir deyişle, ben anlatıcının zihnindeki şehre yağın yağmurun altındaydım artık. (...) Bu adamın, anlatıcının dedesi olduğunu da bilmiyordum o anda. Üstelik anlatıcıya, Haydar'a ve yağmura ait hikâyelerin ucu açık kalmıştı. Metnin içinde kaybolmuş gibiydim. Derken, bütün bunlar yetmiyormuş gibi üçüncü bölüme geldiğimde ben bir de anlatıcının zihninde zonklayan bir ‘dayımın evi’ sahnesi yazdım. Sisli bir sahneydi bu; gerilim ve dehşet kokuyordu. Roman boyunca bu sahne anlatıcının zihninde zonklasın istiyordum. Çocuklar tarafından yerlerde yuvarlanan, kolu bacağı kopmuş bir karakter hayal etmeye başlamıştım çünkü. Hatta romanın bu karakterin hikâyesi üzerine kurulması gerektiğini düşünmeye başlamıştım. İşte bu düşünce, hem romanın kaderini bir kez daha değiştirdi hem de metnin enerjisini sağlayan bir noktaya dönüştü.”¹⁴

Hasan Ali Toptaş'ın sözlerinden de anlaşılacağı gibi yazarla anlatıcı anlatı gereği iç içe geçmeye meyyal olabilir; ancak yazar, anlatıcıyla örtüşmek istemediği durumlarda anlatıcıyı kendisinden ayırarak kurguya dâhil eder. Bu durumda anlatıcı bazen bir roman kahramanı, bazen olaylara dışarıdan bakan kurgusal bir kişi, bazen de yazarın ta kendisidir.

Sonuç

Yazar, anlatının metnini düzenleyen, gerçek bir kişidir. Yazar, öyküsünü, kendisinin yarattığı ve sadece metin içinde yaşayan bir varlık olan anlatıcı vasıtasıyla

¹³ Şerif Aktaş (2002). Edebiyatta Üslup ve Problemleri, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 28-50.

¹⁴ Hasan Ali Toptaş (2005-2006). “Bir Romanın Yazılış Serüveni ya da Hindistan’a Gitmek”, İmge Öyküler, S. 6, s. 57.

anlatır. Bir anlatıda kimin konuştuğu okuru anlatıcıya, kimin gördüyse bakış açısına (odaklayım) götürür. Anlatıcının benimsediği bakış açısı anlatı perspektifidir ve Genette bunun için “odaklanma” terimini kullanır. Sıfır, dış ve iç odaklayım olmak üzere üç tür odaklayım vardır.

“Sıfır odaklayım”, sınırsız (tanrısal) bakış açısı demektir. Üçüncü tekil kişi adlı kullanan anlatıcı her zaman, her yerdedir. Olayların dışında yer alan bu tür anlatıcıya “dış öyküsel anlatıcı” adı verilir. “Dış odaklayım” olaylar ve varlıkların, dışarıdan gözlemlenebildiği kadarıyla, tarafsız bir şekilde anlatıldığı bir bakış açısıdır. Anlatıcı, kahramanından daha az bilir, karakterlerin eylemlerini takip eder, ancak içinden geçenleri bilemez. “İç odaklayım”, sınırlı bir bakış açısıdır. Üçüncü tekil kişi adlı kullanan anlatıcı, öyküdeki her şeyi bir kahramanın gözünden ve bakış açısından anlatır; odak noktasındaki karakter kadar bilgi sahibidir. Anlatıcı, anlatı kahramanlarından biriye birinci tekil kişi adlı kullanılır.

Anlatıcı türlerine bakılacak olursa üç anlatıcı tipinden söz edilebilir. Sadece bir gözlemci olarak anlatıda bulunan, kahramanların başından geçenleri gördüğü ve duyduğu kadarıyla aktaran anlatıcı türü “anlatıcı-gözlemci” diye adlandırılır. Olayların dışında olması nedeniyle bu tür anlatıcıya “dış öyküsel anlatıcı” da denir. “İç öyküsel anlatıcı” az da olsa hikâyedeki olaylara karışır ve ikinci dereceden bir kahramandır. Kahramanları etkileme özelliğiyle dış öyküsel anlatıcıdan ayrılır. Anlatıcı ile başkahramanın aynı kişi olduğu anlatıcı türü ise “ben öyküsel anlatıcı”dır.

Anlatı kahramanlarıyla anlatıcının ilişkisinin yanı sıra yazar ve anlatıcının ilişkisi üzerinde durmak da konunun anlaşılması bakımından faydalıdır. “Yazarla anlatıcının birbirine karıştığı” anlatılarda okur, anlatıcının ne zaman gerçek yazarı ne zaman kurmaca yazarı temsil ettiğini anlayamayabilir. Böyle durumlarda gerçek zaman ve uzama gönderme yapan kısımların dış gerçekliğe, bu gerçekliğin içine monte edilen hikâyenin de kurmacaya ait olduğu düşünülebilir. “Yazarla anlatıcının örtüşmesi” durumunda anlatıcı, birinci kişi adını kullanarak öykülemenin sorumluluğunu üstlenir. “Yazarla anlatıcının farklılaşması” durumunda ise yazar ve anlatıcı arasında hiçbir benzerlik yoktur; kullanılan “ben” adlı tamamen kurmacadır. Kurmaca anlatıcı ile yazarın kimliği hiçbir zaman, hiçbir şekilde çakışmaz.

“Yönlendirme, bildiri, doğrulama ve ideolojik” işlevlerinin yanı sıra en temel işlevi “anlatma” olan anlatıcı, kimi zaman yazarla ya da öykü karakterleriyle birleşebilir; ancak hiçbir koşulda tamamen yok olmaz. Her hikâyenin bir anlatıcıya ihtiyacı vardır.

KAYNAKLAR

- AKTAŞ, Şerif (2002). *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- AKTULUM, Kubilay (2011). *Metinlerarasılık, Göstergelerarasılık*, İstanbul: Kangru Yayınları.
- EZİLER, Ayşe, KIRAN, Zeynel (2007). *Yazınsal Okuma Süreçleri*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- DEMİR, Yavuz (2002). *İlk Dönem Türk Hikâyelerinde Anlatıcılar Tipolojisi*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- GENETTE, Gerard (2011). *Anlatımın Söylemi*, Çev.: Ferit Burak Aydar, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- GÖZCÜ, Sevim (2004). *Ayaşlı ile Kiracıları'nda Anlatıcı Sorunsalı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLSOY, Murat (2016). **Büyübozumu: Yarattığı Yazarlık**, İstanbul: Can Yayınları.
- KIRAN, Ayşe (1981). “Dilbilim Yazın İlişkilerinde Yazınsal Göstergibilimin Yeri”, *FDE Dergisi*, Ankara: H.Ü. Yayınları, cilt:II, sayı: 8.

- TOPTAŞ, Hasan Ali (2005-2006). "Bir Romanın Yazılış Serüveni ya da Hindistan'a Gitmek", *İmge Öyküler*, S. 6.
- YÜCEL, Tahsin (1991). *Göstergebilim, Dilbilim ve Türkçe*, İstanbul: Dil Derneği Yayınları.

